

Član 47.

(Mjere po nalazima "Kategorija 2")

- (1) Inspektor ili ovlašteno lice BHDCA će, putem izvještaja o obavljenom nadzoru, obavijestiti subjekt nadzora o nalazima "Kategorija 2" i zahtijevati dostavljanje plana korektivnih aktivnosti za otklanjanje utvrđenih neusklađenosti u roku od najviše 30 dana od dana dostavljanja izvještaja.
- (2) Plan korektivnih mjera iz stava (1), koji sačinjava subjekt nadzora, sadrži analizu korjeniskog uzroka za svaki nalaz, korektivne aktivnosti i rokove za realizaciju, a nakon procjene da je primjenjiv i adekvatan, prihvata ga inspektor ili ovlašteno lice BHDCA, zajedno sa predloženim rokovima za realizaciju svih korektivnih aktivnosti, o čemu je dužan pismeno obavijestiti subjekt nadzora.
- (3) Ukoliko predloženi plan korektivnih aktivnosti nije prihvatljiv, BHDCA će navesti razloge i zahtijevati reviziju plana korektivnih aktivnosti.
- (4) Inspektor ili ovlašteno lice BHDCA će promijeniti nalaz "Kategorija 2" u "Kategorija 1" i postupiti u skladu sa svojim ovlaštenjima ukoliko subjekt nadzora:
 - a) ne dostavi plan korektivnih aktivnosti u roku od 30 dana od dana dostavljanja izvještaja; ili
 - b) ako ne realizuje korektivne aktivnosti u prihvaćenim rokovima.

Član 48.

(Evidencija, izvještaj i razmjena informacija o nadzorima)

- (1) BHDCA donosi interne dokumente kojim se vrši primjena ovog Pravilnika.
- (2) BHDCA vodi evidenciju o svim nadzorima, promjenama, nalazima koje su utvrdili inspektori i ovlaštena lica BHDCA, mjerama koje su preduzete, kao i o korektivnim aktivnostima i datumima zatvaranja nalaza.
- (3) BHDCA na godišnjem nivou sačinjava analizu bezbjednosti letenja čiji je sastavni dio izvještaj o provedenim nadzorima.
- (4) Izvještaj iz stava (3) ovog člana, pored ostalog sadrži i informacije o:
 - a) organizacionoj strukturi i propisima i internim dokumentima BHDCA;
 - b) zračnom prostoru koji je u nadležnosti Bosne i Hercegovine koja je uspostavila ili imenovala BHDCA, po potrebi, i subjektima nadzora;
 - c) kvalifikovanim tijelima ovlaštenim za provođenje nadzora ako je to primjenljivo;
 - d) postojećim nivoima ljudskih resursa BHDCA;
 - e) svim pitanjima vezanim za bezbjednost utvrđenim kroz procese nadzora.
- (5) BHDCA razmjenjuje informacije vezane za nadzor bezbjednosti zračne plovidbe sa zainteresovanim nadzornim tijelima drugih država, u skladu sa potpisanim sporazumima.

Član 49.

(Opće odredbe o prekršaju)

Na prekršaje koji su propisani zakonima, primjenjuju se odredbe tih zakona i zakona o prekršajima u BiH.

Član 50.

(Prijavlivanje počinioca krivičnog djela)

- (1) Ukoliko inspektor ili ovlašteno lice nakon izvršenog nadzora, odnosno u toku provođenja nadzora, osnovano posumnja da je subjekt nadzora počinio krivično djelo, dužan je prijaviti počinioca krivičnog djela nadležnom tužilaštvu.
- (2) Prijava se podnosi pismeno ili usmeno.

- (3) Na postupak prijavljivanja počinioca krivičnog djela primjenjuju se relevantne odredbe Zakona o krivičnom postupku u BiH.

Član 51.

(Naredbe)

- (1) BHDCA donosi naredbe o bezbjednosti zračne plovidbe i naredbe o bezbjednosti civilnog zrakoplovstva, kada postoje okolnosti koje ugrožavaju bezbjednost zračne plovidbe i bezbjednost civilnog zrakoplovstva i zahtijevaju hitno djelovanje s ciljem ublažavanja uočenog rizika.
- (2) Naredbe sadrže minimalno sljedeće informacije:
 - a) okolnosti koje ugrožavaju bezbjednost zračne plovidbe i bezbjednost civilnog zrakoplovstva;
 - b) na koga se naredbe odnose;
 - c) potrebne mjere i radnje;
 - d) rok za provođenje mjera i radnji;
 - e) datum stupanja na snagu.
- (3) Naredbe o bezbjednosti zračne plovidbe i bezbjednosti civilnog zrakoplovstva BHDCA dostavlja subjektu nadzora.
- (4) Naredbe o bezbjednosti zračne plovidbe i bezbjednosti civilnog zrakoplovstva BHDCA dostavlja drugim relevantnim nadležnim organima kada je to primjenljivo.

DIO SEDMI - ZAVRŠNE ODREDBE

Član 52.

(Prestanak važenja propisa)

Danom stupanja na snagu ovog Pravilnika prestaje da važi Pravilnik o provođenju inspekcijiskog i stručnog nadzora u civilnom zrakoplovstvu ("Službeni glasnik BiH", broj 14/11 i 14/14).

Član 53.

(Stupanje na snagu)

Ovaj Pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku BiH".

Broj 1-3-02-2-175-1/16

16. marta 2016. godine

Banja Luka

Generalni direktor

Dorđe Ratkovića, s. r.

Na temelju članka 16. i 61. stavak (2) Zakona o upravi ("Službeni glasnik BiH", broj 32/02 i 102/09), članka 14. stavak (1) Zakona o zrakoplovstvu BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 39/09) i članka 65. stavak (1) Zakona o obligacionim odnosima u civilnom zrakoplovstvu BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 51/15), generalni direktor Direkcije za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine donosi

PRAVILNIK

O NADZORU U CIVILNOM ZRAKOPLOVSTVU

DIO PRVI – OPĆE ODREDBE

Članak 1.

(Predmet)

Ovim Pravilnikom uređuju se načela, vrste i oblasti nadzora, obveze subjekta nadzora, nadležnost, odgovornost i zvanja i ovlaštenja inspektora za zrakoplovstvo (u daljnjem tekstu: inspektor) i ovlaštenih osoba, način planiranja i provođenja nadzora u civilnom zrakoplovstvu u Bosni i Hercegovini (u daljnjem tekstu: BiH) radi osiguranja primjene odredbi Zakona o zrakoplovstvu BiH, Zakona o obligacionim odnosima u civilnom zrakoplovstvu BiH (u daljnjem tekstu: zakoni) i drugih propisa donesenih na temelju zakona.

Članak 2.

(Pojmovi)

- (1) Pojmovi koji se upotrebljavaju u ovom Pravilniku imaju sljedeće značenje:

- a) **Direkcija za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine** (u daljnjem tekstu BHDCA) - zakonom ovlaštena institucija za provođenje nadzora u civilnom zrakoplovstvu;
- b) **Zrakoplovna oblast**: oblast iz nadležnosti BHDCA u kojoj se vrši nadzor (plovidbenost zrakoplova, operacije zrakoplova, licenciranje letaćkog osoblja, sigurnost civilnog zrakoplovstva - "security", zračna plovidba, aerodromi i inspekcija zrakoplova na platformi aerodroma);
- c) **Godišnji plan nadzora**: pregled svih inspeksijskih i stručnih nadzora planiranih u određenoj kalendarskoj godini;
- d) **Inspektor za zrakoplovstvo**: osoba ovlaštena od strane generalnog direktora Direkcije za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: BHDCA) za provođenje inspeksijskog nadzora u zrakoplovnoj oblasti definiranoj ovlaštenjem inspektora;
- e) **Inspekcija**: osnovna aktivnost nadzora koja uključuje sustavnu procjenu određene karakteristike subjekta nadzora s ciljem provjere usklađenosti sa zakonom i propisima donesenim na temelju zakona;
- f) **Inspeksijsko ovlaštenje**: lista inspeksijskih poslova koje je inspektor ovlašten da vrši u okviru inspeksijskog nadzora;
- g) **Iskaznica inspektora**: dokument kojim inspektor dokazuje svoje službeno svojstvo i identitet;
- h) **Ovlaštena osoba**: osoba koju generalni direktor ovlasti za obavljanje određenih poslova nadzora;
- i) **Program RIP/SAFA** (Ramp Inspection Programme): sustav referentnih podzakonskih akata, organizacionih resursa i postupaka kojim se uspostavlja i provodi inspekcija zrakoplova na platformi aerodroma;
- j) **Certifikat**: dokument koji podnosiocu zahtjeva za izdavanje sertifikata izdaje BHDCA, a kojim se potvrđuje usklađenost podnosioca zahtjeva sa zahtjevima definiranim u zakonima i propisima donesenim na temelju zakona;
- k) **Sigurnosna argumentacija**: dokumentacija koja služi u svrhu dokazivanja da se predložena promjena funkcionalnog sustava može provesti sukladno propisima.
- (2) Ostali pojmovi koji se koriste u ovom Pravilniku imaju isto značenje kao i u zakonima.

DIO DRUGI - NAČELA, VRSTE I OBLASTI NADZORA, OBVEZE SUBJEKTA NADZORA

Članak 3.

(Načelo zakonitosti)

Inspektor i ovlaštena osoba su odgovorni za zakonito i efikasno obavljanje nadzora za koji su ovlašteni.

Članak 4.

(Načelo preventivnosti)

Nadzor ima preventivnu ulogu u smislu sprječavanja povrede zakona i drugih propisa iz nadležnosti BHDCA, podsticanja discipline u izvršavanju propisa i podizanje razine sigurnosti zračne plovidbe (safety) i sigurnosti civilnog zrakoplovstva (security).

Članak 5.

(Načelo javnosti)

BHDCA će obavijestiti javnost o činjeničnom stanju i nepravilnostima utvrđenim u postupku nadzora kada je u pitanju sigurnost zračne plovidbe, sigurnost civilnog zrakoplovstva, zaštita života i zdravlja ljudi ili teže narušavanje javnog interesa.

Članak 6.

(Načelo zaštite javnog interesa)

Inspektor i ovlaštena osoba vrše nadzor u svrhu ostvarivanja javnog interesa, kao i interesa pravnih i fizičkih osoba sukladno zakonu.

Članak 7.

(Načelo materijalne istine)

Inspektor i ovlaštena osoba u postupku nadzora moraju utvrditi stvarno stanje stvari i potpuno i pravilno utvrditi sve relevantne činjenice.

Članak 8.

(Načelo supsidijarnosti)

U vršenju nadzora, na pitanja koja nisu uređena zakonom ili ovim Pravilnikom, supsidijarno se primjenjuju odredbe Zakona o upravnom postupku Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: ZUP), Zakona o upravi i Zakona o državnoj službi u institucijama Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Zakon o državnoj službi) i Zakona o prekršajima BiH.

Članak 9.

(Vrste nadzora)

- (1) Nadzor obuhvata stručni i inspeksijski nadzor.
- (2) Stručni nadzor je sveobuhvatni pregled aktivnosti subjekta nadzora s ciljem potvrđivanja usklađenosti s regulatornim zahtjevima propisanim zakonima i propisima donesenim na temelju zakona.
- (3) Inspeksijski nadzor je postupak kojim se ostvaruje izravan uvid u zakonitost rada i postupanja subjekta inspeksijskog nadzora i provođenje upravnih mjera u cilju sprječavanja i otklanjanja nezakonitosti u izvršavanju zakona i na temelju njega donesenih propisa.
- (4) Inspekciji nadzor provodi se sukladno Zakonu o upravi i Zakonu o upravnom postupku BiH.

Članak 10.

(Subjekt nadzora)

Subjekt nadzora je fizička ili pravna osoba nad kojom se vrši stručni i inspeksijski nadzor.

Članak 11.

(Obveze subjekta nadzora)

Subjekt nadzora je dužan da ovlaštenoj osobi ili inspektorima koji provode nadzor omogućiti nesmetano vršenje nadzora i slobodan pristup: zrakoplovima, aerodromima, objektima, opremi i uređajima od značaja za sigurnost civilnog zrakoplovstva, kao i uvid u sve relevantne informacije i tražene dokumente, podatke i materijale.

Članak 12.

(Obveza ovlaštene osobe i inspektora)

Ovlaštena osoba i inspektor koji provode nadzor dužan je da kao tajnu čuva poslovne podatke koje sazna prilikom vršenja nadzora.

DIO TREĆI - NADLEŽNOST

Članak 13.

(Nadležnost)

- (1) BHDCA provodi nadzor nad primjenom zakona i propisa donesenih na temelju zakona.
- (2) Poslove nadzora u oblasti civilnog zrakoplovstva obavljaju ovlaštene osobe i inspektori.
- (3) Poslove nadzora u ime BHDCA mogu provoditi nadležne nadzorne vlasti u oblasti civilnog zrakoplovstva drugih država, sukladno posebnom sporazumu koji sa njima zaključi BHDCA.
- (4) Sukladno sporazumu iz stavka (3) ovog članka BHDCA vrši međusobno priznavanje nadzora i rezultata nadzora sa nadzornim vlastima drugih država.

- (5) Sukladno sporazumu iz stavka (3) ovog članka vrši se raspodjela odgovornosti u vezi provođenja nadzora.
- (6) BHDCA provodi u praksi, redovito procjenjuje i prati učinak sporazuma iz stavka (3) ovog članka.

Članak 14.

(Postupanje u slučaju nenadležnosti)

Kada ovlaštena osoba ili inspektor prilikom nadzora utvrdi da postoji povreda propisa ili da postoji osnovana sumnja o povredi propisa iz nadležnosti druge inspekcije, odnosno drugog organa uprave, dužan je da bez odlaganja obavijesti nadležnu inspekciju, odnosno organ uprave.

DIO ČETVRTI - OVLAŠTENJA I ZVANJA

Članak 15

(Ovlaštene osobe)

- (1) Poslove stručnog nadzora obavljaju ovlaštene osobe BHDCA na temelju rješenja koje donosi generalni direktor BHDCA.
- (2) Stručni nadzor mogu obavljati i druge domaće ili strane fizičke i pravne osobe koje ovlasti generalni direktor BHDCA na temelju posebnog akta kojim se utvrđuju prava i obveze angažiranih osoba.
- (3) Osoba za provođenje stručnog nadzora mora zadovoljavati kvalifikacione zahtjeve propisane internim aktom BHDCA.
- (4) Za vrijeme obavljanja nadzora, ovlaštena osoba dužna je da nosi dokument o ovlaštenju koji je izdala BHDCA.

Članak 16

(Inspektori)

- (1) Poslove inspekcijskog nadzora obavljaju inspektori.
- (2) Inspektori su državni službenici sa posebnim ovlaštenjima, samostalni u radu, koji provode nadzor po zrakoplovnim oblastima u okviru dodijeljenih ovlaštenja.
- (3) Uvjeti za imenovanje i dobijanje ovlaštenja inspektora su:
 - a) najmanje pet godina radnog iskustva u oblasti civilnog zrakoplovstva,
 - b) završena obuka za zrakoplovnog inspektora, specijalistička obuka iz zrakoplovne oblasti i obuka na poslu (OJT), propisane internim aktom koji donosi BHDCA.
- (4) Imenovanje inspektora i izdavanje ovlaštenja inspektorima vrši generalni direktor BHDCA.
- (5) Niko neće uticati na rad inspektora u vršenju inspekcijskog nadzora ili ga spriječiti da izvrši inspekcijski nadzor i odredi upravne i druge mjere za koje je ovlašten zakonom i podzakonskim propisima.
- (6) Za vrijeme obavljanja inspekcijskog nadzora, inspektor je dužan da nosi inspektorsku iskaznicu, ovlaštenje i pečat.

Članak 17.

(Inspektorska zvanja)

Nadzor nad primjenom odredaba zakona i drugih propisa donesenih na temelju zakona provode inspektori u sljedećim zrakoplovnim oblastima:

- a) plovidbenost zrakoplova;
- b) operacije zrakoplova;
- c) licenciranje letaćkog osoblja;
- d) sigurnost civilnog zrakoplovstva (security);
- e) zračna plovidba;
- f) aerodromi;
- g) pregled stranih zrakoplova na platformi.

Članak 18.

(Inspektor za plovidbenost zrakoplova)

Inspektor za plovidbenost zrakoplova (engl: "Airworthiness Inspector") ovlašten je za inspekcijski nadzor u primjeni propisa koji se odnose na početnu i kontinuiranu plovidbenost zrakoplova i zrakoplovnih proizvoda, dijelova i uređaja, organizacija i

osoblja uključenih u projektovanje, proizvodnju, vođenje kontinuirane plovidbenosti, obuku i održavanje.

Članak 19.

(Inspektor za operacije zrakoplova)

Inspektor za operacije zrakoplova (engl: "Operations Inspector") ovlašten je za inspekcijski nadzor u primjeni propisa koji se odnose na provođenje operacija u komercijalne i nekomercijalne svrhe, obavljanje prijevoza za sopstvene potrebe, medicinskog prijevoza, pružanje usluga iz zraka, prijevoz i rukovanje opasnim materijama, sportsko i amatersko letenje.

Članak 20.

(Inspektor za licenciranje letaćkog osoblja)

Inspektor za licenciranje letaćkog osoblja (engl: "FCL Inspector") ovlašten je za inspekcijski nadzor u primjeni propisa koji se odnose na školske centre i centre za obuku zrakoplovnog osoblja, medicinske centre i ovlaštene liječnike, kao i na dozvole, potvrde, uvjerenja, odobrenja i ovlaštenja osoba koje provode letačku djelatnost ili osposobljavanje.

Članak 21.

(Inspektor za sigurnost civilnog zrakoplovstva)

Inspektor za sigurnost civilnog zrakoplovstva (engl: "Security Inspector") ovlašten je za inspekcijski nadzor koji se odnosi na djela nezakonitog ometanja, kontinuirano praćenje primjene Programa sigurnosti civilnog zrakoplovstva BiH i programa sigurnosti subjekta nadzora.

Članak 22.

(Inspektor zračne plovidbe)

Inspektor zračne plovidbe (engl: "ANS Inspector") ovlašten je za inspekcijski nadzor u primjeni propisa koji se odnose na pružaoce usluga u zračnoj plovidbi, upravljanje zračnim prometom, upravljanje zračnim prostorom (ASM), upravljanje protokom zračnog prometa (ATFM), usluge komunikacije, navigacije i nadzora (CNS), usluge zrakoplovne meteorologije, usluge zrakoplovnog informisanja/PANS-OPS, usluge potrage i spašavanja, školske centre za obuku ATM osoblja, ovlašteno osoblje i imatelje potvrda o obučenosti.

Članak 23.

(Inspektor za aerodrome)

Inspektor za aerodrome (engl: "AGA Inspector") ovlašten je za inspekcijski nadzor u primjeni propisa koji se odnose na ispunjenost uvjeta za izdavanje potvrda za: aerodrome, letilišta, helidrome, hidrodrome i terene; projektovanje, izgradnju i rekonstrukciju aerodroma, objekata i instalacija u području aerodroma, terena i zrakoplovnih prepreka; svjetlosno bilježavanje i napajanje električnom energijom; stanje manevarskih površina i njihovo korištenje i održavanje; aerodromske službe i osoblje; izdavanje odobrenja za rad organizacijama za obuku zrakoplovnog stručnog osoblja na aerodromu; dozvole, potvrde, uvjerenja i ovlaštenja aerodromskog osoblja i službi; i prijevoz i rukovanje opasnim materijama.

Članak 24.

(Inspektor za pregled stranih zrakoplova na platformi)

Inspektor za pregled stranih zrakoplova na platformi (engl: Ramp inspektor/SAFA) je ovlašten za inspekcijski nadzor stranih zrakoplova koji su pod nadzorom druge države, a slijeću na aerodrome u BiH.

Članak 25.

(Suzpenzija i oduzimanje ovlaštenja)

- (1) Ovlaštenja inspektora i ovlaštenih osoba će se suspendirati na određeno vrijeme ili potpuno oduzeti u sljedećim slučajevima:
 - a) ako osoba prestane da ispunjava uvjete za obavljanje poslova nadzora;

- b) ako se protiv osobe vodi krivični postupak;
 - c) zbog nemarnog odnosa prema radu, kršenja radne discipline i propusta u obavljanju dužnosti;
 - d) ako ne obavi nadzor ili ne poduzme mjere kad je očito da je to morao obaviti, a naročito ako su zbog toga nastupile veće štetne posljedice;
 - e) ako pri vršenju nadzora prekorači ili zloupotrijebi svoja ovlaštenja;
 - f) ako u propisanom roku ne poduzme potrebne radnje za izvršenje rješenja;
 - g) ako nezakonitim ili nestručnim radom u obavljanju nadzora nanese materijalnu štetu osobi kod koje vrši nadzor ili drugoj osobi;
 - h) ako ne obavijesti nadležnog inspektora o nezakonitim radnjama osobe kod koje vrši nadzor, a za koje je saznao tijekom obavljanja nadzora;
 - i) ako tokom dužnosti učini krivično djelo;
 - j) ako prekrši obvezu čuvanja poslovne i druge tajne s kojom je upoznat u obavljanju nadzora;
 - k) ako ne izvrši inspeksijski nadzor po nalogu;
 - l) ukoliko obavlja druge poslove koji po Zakonu o državnoj službi predstavljaju sukob interesa;
 - lj) u drugim slučajevima predviđenim zakonima ili drugim propisima Bosne i Hercegovine.
- (2) Rješenje o suspenziji ili oduzimanju ovlaštenja donosi generalni direktor BHDCA nakon provedenog postupka o utvrđivanju odgovornosti osobe.
- (3) Danom pravnosnažnosti rješenja o suspenziji ili oduzimanja ovlaštenja osoba se razrješava dužnosti i prestaju da važe sva njena ovlaštenja.

Članak 26.

(Sukob interesa)

Inspektori i ovlaštene osobe, čije učešće u nadzoru predstavlja sukob interesa o tome će izvjestiti rukovodioca ili vođu tima. Potencijalne sukobe interesa može predstavljati sljedeće:

- a) bivše zaposlenje u subjektu nadzora (zavisno od toga da li se napuštanje desilo u skorije vrijeme i uvjeti pod kojima je došlo do prekida);
- b) direktna veza sa subjektom nadzora; i
- c) učešće u djelimičnom vlasništvu subjekta nadzora od strane članova porodice ili druge porodične veze sa kompanijom.

Članak 27.

(Obuka ovlaštenih osoba i inspektora)

- (1) BHDCA je dužna inspektorima i ovlaštenim osobama, zaposlenim u BHDCA, osigurati odgovarajuću obuku neophodnu za obavljanje poslova nadzora.
- (2) Način osposobljavanja, vrste i metode obuke propisane su internim aktom BHDCA.
- (3) Osposobljavanje inspektora i ovlaštenih osoba se provodi sukladno sa srednjoročnim i godišnjim planom obuke koje odobrava generalni direktor BHDCA.

Članak 28.

(Uvjeti za rad inspektora i ovlaštenih osoba)

Inspektorima i ovlaštenim osobama BHDCA će osigurati sve neophodne uvjete i opremu za rad.

Članak 29.

(Pomoć i suradnja sa stručnim institucijama)

- (1) Prilikom vršenja nadzora, BHDCA može zatražiti pomoć i suradnju stručnih institucija, tehničkih servisa, odnosno odgovarajućih stručnjaka, ako je to potrebno radi pravilnog utvrđivanja činjeničnog stanja.
- (2) BHDCA može zatražiti vršenje određenih stručno-tehničkih poslova (ekspertize, laboratorijsko ispitivanje, vještačenje i

- sl.) od specijaliziranih organizacija, kao i pojedinaca, odnosno, ukoliko je to predviđeno, i od akreditiranih i posebnim propisom ovlaštenih organizacija.
- (3) BHDCA odobrava angažiranje stručnih institucija i pojedinaca iz st. (1) i (2) ovog članka.
- (4) Troškove koji nastanu angažiranjem stručnih institucija i pojedinaca iz st. (1) i (2) ovog članka snosi BHDCA.
- (5) Ukoliko rezultati ispitivanja i vještačenja kao i drugi nalazi stručnih institucija i pojedinaca iz stavka (1) i stavka (2) ovog članka pokazu da je došlo do odstupanja od važećih zakona i podzakonskih propisa, troškovi padaju na teret kontrolirane osobe (subjekta nadzora).

DIO PETI - PLANIRANJE I PROVOĐENJE NADZORA

Članak 30.

(Program nadzora)

- (1) Program nadzora je dokument kojim se utvrđuje učestalost nadzora svakog pojedinačnog subjekta nadzora što uključuje i njihovu procjenu.
- (2) BHDCA će internim dokumentom utvrditi sadržaj i način izrade programa nadzora.
- (3) Program nadzora obuhvata i nenajavljene nadzore.
- (4) Programom nadzora BHDCA uspostavlja se ciklus provođenja nadzora za certifikovani subjekt nadzora, koji nije duži od 24 mjeseca, ako drugim propisom nije drukčije regulisano.
- (5) BHDCA može skratiti razdoblje iz stavka (4) ovoga članka ako postoji dokaz da se kod subjekta nadzora smanjila dostignuta razina sigurnosti zračnog prometa.
- (6) BHDCA može produžiti razdoblje iz stavka (4) na najviše 36 mjeseci ako BHDCA utvrdi da je u prethodna 24 mjeseca:
 - a) subjekt nadzora dokazao efikasno identificiranje opasnosti u pogledu sigurnosti zračnog prometa i upravljanje povezanim rizicima;
 - b) subjekt nadzora dokazao da provodi kontinuiranu kontrolu nad svim promjenama;
 - c) nisu bili izdati nalazi "Kategorija 1" i
 - d) sve korektivne mjere bile su provedene u roku koji je prihvatila ili produžila BHDCA.
- (7) BHDCA može dodatno produžiti razdoblje iz st. (4) i (6) ovog članka na najviše 48 mjeseci ako su ispunjeni uvjeti iz stavka (6) ovog članka i ako je subjekt nadzora uspostavio, a BHDCA odobrila, efikasan sustav kontinuiranog izvještavanja BHDCA o dostignutoj razini sigurnosti zračnog prometa i usklađenosti subjekta nadzora sa zahtjevima sadržanim u zakonu i propisima donesenim na temelju zakona.
- (8) BHDCA može odlučiti da izmijeni obim unaprijed planiranih nadzora i da uključi dodatne nadzore, gdje god se javi potreba za tim.
- (9) BHDCA odlučuje koji aranžmani, elementi, usluge, funkcije, proizvodi, fizičke lokacije i aktivnosti treba da budu predmet nadzora u određenom vremenskom okviru.
- (10) Program nadzora biće ažuriran najmanje jednom godišnje.

Članak 31.

(Nadzor nad promjenama)

- (1) Subjekt nadzora obavještava BHDCA o svim planiranim promjenama povezanim sa sigurnošću zračne plovidbe.
- (2) Prilikom uvođenja promjena povezanih sa sigurnošću zračne plovidbe, subjekt nadzora koristi procedure koje je prihvatila BHDCA.
- (3) BHDCA će posebnom procedurom utvrditi način provođenja nadzora nad promjenama.

Članak 32.

(Posebni zahtjevi za nadzor promjena u ATM/ANS)

- (1) BHDCA preispituje zahtjeve za prihvatanje promjena povezane sa novim funkcionalnim sustavima ili promjenama u postojećim funkcionalnim sustavima koje predlaže organizacija kada:
 - a) se utvrdi klasa ozbiljnosti rizika 1 ili klasa ozbiljnosti rizika 2 za moguće posljedice utvrđenih opasnosti, u skladu sa propisom o općim i posebnim zahtjevima za pružanje usluga zračne plovidbe; ili
 - b) uvođenje promjene zahtjeva uvođenje novih zrakoplovnih standarda.
- (2) Kada BHDCA utvrdi potrebu za nadzorom u situacijama drukčijim od onih koje su navedene u stavku (1) toč. a) i b), obavještava organizaciju da će obaviti nadzor prijavljenih promjena.
- (3) Nadzor se provodi na način srazmjern razini rizika koji mogu nastati uvođenjem novih funkcionalnih sustava ili predložene promjene u postojećim funkcionalnim sustavima.
- (4) Nadzor iz stavka (3) ovog članka provodi se na temelju:
 - a) internih procedura;
 - b) dokumentacije posebno namijenjene za pružanje smjernica osoblju za nadzor radi obavljanja njihovih funkcija; ciljeva i zahtjeva u pogledu sigurnosti i ostalih uvjeta u vezi sigurnosti koji se odnose na razmatrane promjene, a koje su utvrđene u:
 - 1) izjavama o provjeri sustava utvrđenih propisom o interoperabilnosti evropske mreže za upravljanje zračnim prostorom;
 - 2) izjavama o usuglašenosti ili pogodnosti sastavnih dijelova sustava za uporabu utvrđenih propisom o interoperabilnosti evropske mreže za upravljanje zračnim prostorom; ili
 - 3) dokumentaciji o procjeni i ublažavanju rizika koja je ustanovljena sukladno važećim zahtjevima;
 - c) dodatnih uvjeta vezanih za sigurnost koji su povezani sa uvođenjem promjena, gdje god je potrebno;
 - d) prihvatljivosti predočenih sigurnosnih argumenata, uzimajući u obzir:
 - 1) utvrđivanje opasnosti;
 - 2) dosljednost u dodjeljivanju klasa ozbiljnosti rizika;
 - 3) ispravnost ciljeva sigurnosti;
 - 4) ispravnost, djelotvornost i izvodljivost zahtjeva u pogledu sigurnosti i drugih utvrđenih uvjeta u vezi sigurnosti;
 - 5) dokaze da se ciljevi sigurnosti, zahtjevi sigurnosti i drugi uvjeti u vezi sigurnosti kontinuirano ispunjavaju;
 - 6) dokaze da proces koji se koristi za izradu sigurnosnih argumenata ispunjava važeće sigurnosne regulatorne zahtjeve;
 - e) provjere procesa koje subjekt nadzora koristi za oblikovanje sigurnosnih argumenata u vezi sa novim funkcionalnim sustavom ili promjenama u postojećim funkcionalnim sustavima u razmatranju;
 - f) utvrđivanja potreba za provjerom usklađenosti;
 - g) neophodnih aktivnosti vezanih za suradnju sa funkcionalnim oblastima plovidbenosti i letaćkih operacija;
 - h) obavijesti o prihvatanju, po potrebi uz uvjete, ili o neprihvatanju, navodeći razloge, promjene koja se razmatra.

- (4) BHDCA vrši prihvatanje uvođenja promjena u operativni rad subjekta nadzora.

Članak 33.

(Pokretanje i provođenje nadzora)

Nadzor se pokreće i provodi:

- a) na temelju odobrenog godišnjeg plana (stručni i inspekcijski nadzor);
- b) po službenoj dužnosti (stručni i inspekcijski nadzor);
- c) po nalogu generalnog direktora BHDCA (inspekcijski nadzor); i
- d) po zahtjevu fizičke ili pravne osobe (inspekcijski nadzor).

Članak 34.

(Nadzor na temelju godišnjeg plana)

Nadležna ovlaštena osoba ili inspektor pokreće i provodi nadzor na temelju godišnjeg plana nadzora koji se izrađuje na temelju programa nadzora i sadrži pregled svih inspekcijskih i stručnih nadzora planiranih u određenoj kalendarskoj godini.

Članak 35.

(Nadzor po službenoj dužnosti)

Nadležni inspektor pokreće nadzor po službenoj dužnosti kada to određuje zakon ili na zakonu zasnovan propis ili kada ima saznanje da može doći ili postoji ugrožavanje sigurnosti zračne plovidbe, sigurnosti civilnog zrakoplovstva ili javne sigurnosti prouzrokovane aktivnostima zrakoplova.

Članak 36.

(Nadzor po nalogu)

Generalni direktor u svakom trenutku može izdati nalog za provođenje inspekcijskog nadzora u pisanom obliku.

Članak 37.

(Nadzor po zahtjevu)

- (1) Svaka fizička ili pravna osoba ima pravo da u BHDCA podnese zahtjev za provođenje inspekcijskog nadzora.
- (2) Ukoliko inspektor utvrdi da su po važećim propisima ispunjeni uvjeti za pokretanje postupka po zahtjevu iz stavka (1) ovog članka, inspektor će izvršiti inspekcijski nadzor, sačiniti zapisnik o izvršenom inspekcijskom nadzoru, poduzeti odgovarajuće mjere i o tome pismeno obavijestiti podnositelja zahtjeva.
- (3) Ukoliko inspektor utvrdi da po važećim propisima nisu ispunjeni uvjeti za pokretanje postupka, donijet će rješenje kojim će odbiti zahtjev.
- (4) Protiv rješenja iz prethodnog stava dopuštena je posebna žalba koja se podnosi generalnom direktoru BHDCA u roku od 8 (osam) dana od dana prijema rješenja.
- (5) Protiv rješenja generalnog direktora nije dopuštena žalba, ali je moguće pokrenuti upravni spor kod Suda Bosne i Hercegovine.

Članak 38.

(Najava nadzora)

- (1) Najava za provođenje stručnog nadzora se dostavlja najmanje 14 dana prije dana određenog za obavljanje nadzora i u njoj se navodi: svrha, vrijeme, mjesto i predmet nadzora, izvršitelji kao i potreba prisustva odgovornih osoba ispred fizičke ili pravne osobe kod koje će se nadzor vršiti.
- (2) Inspekcijski nadzor neće se unaprijed najavljivati.

DIO ŠESTI - IZVJEŠĆE I ZAPISNIK O NADZORU

Članak 39.

(Izvjeshće o stručnom nadzoru)

- (1) O provedenom stručnom nadzoru, ovlaštena osoba je obvezna da sačini izvješće o stručnom nadzoru (u daljnjem tekstu: izvješće) u kome navodi činjenično stanje i nedostatke uočene tokom provođenja stručnog nadzora.

- (2) Izvješće sačinjava ovlaštena osoba koja je obavila stručni nadzor. Ako je stručni nadzor obavilo više ovlaštenih osoba istovremeno, izvješće sačinjava vođa tima na temelju pojedinačnih izvješća ovlaštenih osoba koje su učestvovala u stručnom nadzoru.
- (3) Izvješće potpisuje ovlaštena osoba ili vođa tima.
- (4) Izvješće se sastavlja u dva istovjetna primjerka od kojih se jedan primjerak dostavlja u roku od 15 dana nakon završetka stručnog nadzora subjektu nadzora, jedan primjerak izvješća se ostavlja u predmetu.
- (5) Izvješće je javna isprava, osim izvješća ili dijela izvješća koji sadrži podatke koji predstavljaju službenu tajnu.
- (5) Inspektor je dužan razmotriti primjedbe na zapisnik i ukoliko je potrebno dopuniti dokaze vezane za dijelove zapisnika na koje se primjedbe odnose.
- (6) Inspektor o primjedbama na zapisnik ne odlučuje posebno već ih cijeni u okviru donošenja upravnog akta. U obrazloženju upravnog akta moraju se navesti sve primjedbe na zapisnik i dati razlozi zbog kojih primjedbe nisu prihvaćene.

Članak 42.

(Poduzimanje mjera)

- (1) U slučaju da utvrdi postupanje protivno zakonu ili drugim propisima, inspektor ima pravo i dužnost da poduzme mjere utvrđene općim propisima o inspekcijском nadzoru i zakonima.
- (2) Inspektor donosi rješenje kojim izriče mjeru iz stavka (1) ovog članka.
- (3) Rješenje se sastavlja u dva istovjetna primjerka. Jedan primjerak rješenja dostavlja se subjektu nadzora, a drugi primjerak rješenja ostaje u predmetu.
- (4) Inspektor može, u slučaju hitnih mjera, odluku izreći usmeno. U tom slučaju, inspektor mora izdati pisano rješenje najkasnije u roku od pet dana od dana obavljanja nadzora.

Članak 43.

(Žalba protiv rješenja)

- (1) Protiv rješenja inspektora dozvoljena je žalba generalnom direktoru BHDCA u roku od osam dana od dana dostavljanja.
- (2) Žalba protiv rješenja iz stavka (1) ovog članka ne odlaže izvršenje.
- (3) Na obrazložen zahtjev podnositelja žalbe, inspektor može odgoditi izvršenje rješenja, ako se time ne ugrožava sigurnost zračne plovidbe, odnosno sigurnost civilnog zrakoplovstva.
- (4) Protiv rješenja generalnog direktora iz stavka (1) ovog članka nije dozvoljena žalba, ali se može pokrenuti upravni spor kod Suda Bosne i Hercegovine.

Članak 44.

(Kategorizacija nalaza)

- (1) Nalazi se razvrstavaju u sljedeće kategorije ukoliko drugim propisom nije drukčije regulisano:
 - a) "Kategorija 1"
 - b) "Kategorija 2"
- (2) Inspektor ili ovlaštena osoba BHDCA će izdati nalaz "Kategorija 1" u slučaju:
 - a) postojanja bilo kakve značajne neusklađenosti subjekta nadzora sa zahtjevima sadržanim u Zakonu o zrakoplovstvu BiH i propisima donesenim na temelju Zakona ili sa uvjetima za izdavanje dozvole, odobrenja ili certifikata, koja ozbiljno ugrožava sigurnost zračnog prometa;
 - b) pribavljanja dokaza o zlouporabi ili neovlaštenoj uporabi certifikata/ dozvole/odobrenja/potvrde/ovlaštenja subjekta nadzora;
 - c) pribavljanja ili održavanja certifikata/dozvole/odobrenja/potvrde/ovlaštenja na temelju dostavljenih krivotvorenih dokaza;
 - d) nepostojanja odgovornog rukovodioca u subjektu nadzora;
 - e) da se inspektoru ili ovlaštenoj osobi BHDCA ne omogući pristup objektima subjekta nadzora, u vrijeme uobičajenog radnog vremena ili nakon pisanog zahtjeva.
- (3) Inspektor ili ovlaštena osoba BHDCA će izdati nalaz "Kategorija 2" u slučajevima utvrđivanja neusklađenosti

Članak 41.

(Primjedbe na zapisnik)

- (1) Subjekt nadzora ima pravo staviti primjedbu na zapisnik neposredno prilikom sačinjavanja zapisnika, odnosno ukoliko se zapisnik dostavlja naknadno, u roku od tri dana od dana prijema zapisnika.
- (2) Izjava subjekta nadzora, da nema primjedbi na zapisnik, unosi se u zapisnik.
- (3) Ukoliko se primjedbe na zapisnik daju kao prilog zapisniku, one se ovjeravaju potpisom subjekta nadzora i ovjeravaju se njegovim službenim pečatom.
- (4) Ako subjekt nadzora ne stavi primjedbe na zapisnik u roku iz stavka (1) ovog članka, smatra se da nema primjedbi na zapisnik.

subjekta nadzora sa zahtjevima sadržanim u Zakonu o zrakoplovstvu BiH i propisima donesenim na temelju Zakona ili sa postupcima i priručnicima subjekta nadzora, koji nisu navedeni u stavku (2).

Članak 45.
(Opservacije)

- (1) Tijekom provođenja stručnog nadzora, inspektor ili ovlaštena osoba može subjektu nadzora dati opservaciju koja se odnosi na skretanje posebne pažnje na postojanje neusklađenosti subjekta nadzora sa zahtjevima sadržanim u zakonima i propisima donesenim na temelju zakona, internom politikom, procedurama, uputama, smjernicama, itd., a kada se radi o takvim neusklađenostima koje se ne mogu podvesti pod "Kategoriju 1", odnosno "Kategoriju 2" nalaza.
- (2) Svrha opservacije iz stavka (1) ovog članka je da pomogne subjektu nadzora da otkloni neusklađenosti koje su navedene u stavu (1) ovog članka u cilju efikasnijeg i ekonomičnijeg funkcioniranja subjekta nadzora.

Članak 46.

(Mjere po nalazima "Kategorija 1")

- (1) U slučaju nalaza "Kategorija 1", inspektor će poduzeti hitne i primjerene mjere kako bi se zabranila ili ograničila aktivnost ili poduzeti mjere za ukidanje certifikata/dozvole/odobrenja/potvrde/ovlaštenja ili djelimično ili potpuno ograničenje ili privremeno oduzimanje certifikata/ dozvole/ odobrenja/ potvrde/ovlaštenja, ili zahtijevati izvanrednu provjeru stručne ili zdravstvene sposobnosti zrakoplovnog osoblja ili zabraniti polijetanje zrakoplova, o čemu donosi rješenje.
- (2) Protiv rješenja inspektora iz stavka (1) ovog članka dozvoljena je žalba generalnom direktoru BHDCA u roku od osam dana od dana dostavljanja rješenja.
- (3) Žalba protiv rješenja iz stavka (1) ovog članka ne odlaže njegovo izvršenje.
- (4) Na obrazložen zahtjev podnositelja žalbe, inspektor može odložiti izvršenje odluke ako se time ne ugrožava sigurnost letenja, odnosno sigurnost civilnog zrakoplovstva.
- (5) Protiv rješenja generalnog direktora iz stavka (2) ovog članka nije dozvoljena žalba, ali stranka može pokrenuti upravni spor pred Sudom Bosne i Hercegovine.

Članak 47.

(Mjere po nalazima "Kategorija 2")

- (1) Inspektor ili ovlaštena osoba BHDCA će, putem izvješća o obavljenom nadzoru, obavijestiti subjekt nadzora o nalazima "Kategorija 2" i zahtijevati dostavljanje plana korektivnih aktivnosti za otklanjanje utvrđenih neusklađenosti u roku od najviše 30 dana od dana dostavljanja izvješća.
- (2) Plan korektivnih mjera iz stavka (1), koji sačinjava subjekt nadzora, sadrži analizu korjenskog uzroka za svaki nalaz, korektivne aktivnosti i rokove za realizaciju, a nakon procjene da je primjenjiv i adekvatan, prihvata ga inspektor ili ovlaštena osoba BHDCA, zajedno sa predloženim rokovima za realizaciju svih korektivnih aktivnosti, o čemu je dužan pismeno obavijestiti subjekt nadzora.
- (3) Ukoliko predloženi plan korektivnih aktivnosti nije prihvatljiv, BHDCA će navesti razloge i zahtijevati reviziju plana korektivnih aktivnosti.
- (4) Inspektor ili ovlaštena osoba BHDCA će promijeniti nalaz "Kategorija 2" u "Kategorija 1" i postupiti sukladno svojim ovlaštenjima ukoliko subjekt nadzora:
 - a) ne dostavi plan korektivnih aktivnosti u roku od 30 dana od dana dostavljanja izvješća; ili

- b) ako ne realizira korektivne aktivnosti u prihvaćenim rokovima.

Članak 48.

(Evidencija, izvješće i razmjena informacija o nadzorima)

- (1) BHDCA donosi interne dokumente kojim se vrši primjena ovog Pravilnika.
- (2) BHDCA vodi evidenciju o svim nadzorima, promjenama, nalazima koje su utvrdili inspektori i ovlaštene osobe BHDCA, mjerama koje su poduzete, kao i o korektivnim aktivnostima i datumima zatvaranja nalaza.
- (3) BHDCA na godišnjoj razini sačinjava analizu sigurnosti letenja čiji je sastavni dio izvješće o provedenim nadzorima.
- (4) Izvještaj iz stavka (3) ovog članka, pored ostalog sadrži i informacije o:
 - a) organizacionoj strukturi i propisima i internim dokumentima BHDCA;
 - b) zračnom prostoru koji je u nadležnosti Bosne i Hercegovine koja je uspostavila ili imenovala BHDCA, po potrebi, i subjektima nadzora;
 - c) kvalificiranim tijelima ovlaštenim za provođenje nadzora ako je to primjenljivo;
 - d) postojećim razinama ljudskih resursa BHDCA;
 - e) svim pitanjima vezanim za sigurnost utvrđenim kroz procese nadzora.
- (5) BHDCA razmjenjuje informacije vezane za nadzor sigurnosti zračne plovidbe sa zainteresiranim nadzornim tijelima drugih država, sukladno potpisanim sporazumima.

Članak 49.

(Opće odredbe o prekršaju)

Na prekršaje koji su propisani zakonima, primjenjuju se odredbe tih zakona i zakona o prekršajima u BiH.

Članak 50.

(Prijavlivanje počinitelja krivičnog djela)

- (1) Ukoliko inspektor ili ovlaštena osoba nakon izvršenog nadzora, odnosno tijekom provođenja nadzora, osnovano posumnja da je subjekt nadzora počinio krivično djelo, dužan je prijaviti počinitelja krivičnog djela nadležnom tužilaštvu.
- (2) Prijava se podnosi pismeno ili usmeno.
- (3) Na postupak prijavljivanja počinitelja krivičnog djela primjenjuju se relevantne odredbe Zakona o krivičnom postupku u BiH.

Članak 51.

(Naredbe)

- (1) BHDCA donosi naredbe o sigurnosti zračne plovidbe i naredbe o sigurnosti civilnog zrakoplovstva kada postoje okolnosti koje ugrožavaju sigurnost zračne plovidbe i sigurnost civilnog zrakoplovstva i zahtijevaju hitno djelovanje s ciljem ublažavanja uočenog rizika.
- (2) Naredbe sadrže minimalno sljedeće informacije:
 - a) okolnosti koje ugrožavaju sigurnost zračne plovidbe i sigurnost civilnog zrakoplovstva;
 - b) na koga se naredbe odnose;
 - c) potrebne mjere i radnje;
 - d) rok za provođenje mjera i radnji;
 - e) datum stupanja na snagu.
- (3) Naredbe o sigurnosti zračne plovidbe i sigurnosti civilnog zrakoplovstva BHDCA dostavlja subjektu nadzora.
- (4) Naredbe o sigurnosti zračne plovidbe i sigurnosti civilnog zrakoplovstva BHDCA dostavlja drugim relevantnim nadležnim organima kada je to primjenjivo.

ДИО СЕДМИ - ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ**Чланак 52.**

(Prestanak важења прописа)

Danom stupanja na snagu ovog Pravilnika prestaje da важи Pravilnik o provođenju inspeksijskog i stručnog nadzora u civilnom zrakoplovstvu ("Službeni glasnik BiH", broj 14/11 i 14/14).

Чланак 53.

(Stupanje na snagu)

Ovaj Pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavlјivanja u "Službenom glasniku BiH".

Broj 1-3-02-2-175-1/16

16. оžјјка 2016. године

Banja Luka

Generalni direktor

Đorđe Ratkovića, v. r.

На основу члана 16. и 61. став (2) Закона о управи ("Службени гласник БиХ", број, 32/02 и 102/09), члана 14. став (1) Закона о ваздухопловству БиХ ("Службени гласник БиХ", број 39/09) и члана 65. став (1) Закона о облигационим односима у цивилном ваздухопловству Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", број 51/15), генерални директор Дирекције за цивилно ваздухопловство Босне и Херцеговине доноси

ПРАВИЛНИК**О НАДЗОРУ У ЦИВИЛНОМ ВАЗДУХОПЛОВСТВУ****ДИО ПРВИ – ОПШТЕ ОДРЕДБЕ****Члан 1.**

(Предмет)

Овим Правилником уређују се начела, врсте и области надзора, обавезе субјеката надзора, надлежност, одговорност и звања и овлашћења инспектора за ваздухопловство (у даљем тексту: инспектор) и овлашћених лица, начин планирања и провођења надзора у цивилном ваздухопловству у Босни и Херцеговини (у даљем тексту: БиХ) ради обезбјеђења примјене одредби Закона о ваздухопловству БиХ, Закона о облигационим односима у цивилном ваздухопловству БиХ (у даљем тексту: закони) и других прописа донесених на основу закона.

Члан 2.

(Појмови)

(1) Појмови који се употребљавају у овом Правилнику имају следеће значење:

- a) **Дирекција за цивилно ваздухопловство Босне и Херцеговине** (у даљем тексту: ВНДСА) - законом овлашћена институција за спровођење надзора у цивилном ваздухопловству;
- b) **Ваздухопловна област**: област из надлежности ВНДСА у којој се врши надзор (пловидбеност ваздухоплова, операције ваздухоплова, лиценцирање летачког особља, безбједност цивилног ваздухопловства - "security", ваздушна пловидба, аеродроми и инспекција ваздухоплова на платформи аеродрома);
- c) **Годишњи план надзора**: преглед свих инспекцијских и стручних надзора планираних у одређеној календарској години;
- d) **Инспектор за ваздухопловство**: особа овлашћена од стране генералног директора Дирекције за цивилно ваздухопловство Босне и Херцеговине (у даљем тексту: ВНДСА) за спровођење инспекцијског надзора у ваздухопловној области дефинисаној овлашћењем инспектора;

- e) **Инспекција**: основна активност надзора која укључује системску процјену одређене карактеристике субјекта надзора с циљем провјере усклађености са законом и прописима донесеним на основу закона;
- f) **Инспекцијско овлашћење**: листа инспекцијских послова које је инспектор овлашћен да врши у оквиру инспекцијског надзора;
- g) **Исказница инспектора**: документ којим инспектор доказује своје службено својство и идентитет;
- h) **Овлашћено лице**: лице које генерални директор власти за обављање одређених послова надзора;
- i) **Програм RIP/SAFA** (Ramp Inspection Programme): систем референтних подзаконских аката, организационих ресурса и поступака којим се успоставља и спроводи инспекција ваздухоплова на платформи аеродрома;
- j) **Сертификат**: документ који подносиоцу захтјева за издавање сертификата издаје ВНДСА, а којим се потврђује усклађеност подносиоца захтјева са захтјевима дефинисаним у законима и прописима донесеним на основу закона;
- k) **Безбједносна аргументација**: документација која служи у сврху доказивања да се предложена промјена функционалног система може провести у складу са прописима.

(2) Остали појмови који се користе у овом Правилнику имају исто значење као и у законима.

ДИО ДРУГИ - НАЧЕЛА, ВРСТЕ И ОБЛАСТИ НАДЗОРА, ОБАВЕЗЕ СУБЈЕКТА НАДЗОРА**Члан 3.**

(Начело законитости)

Инспектор и овлашћено лице су одговорни за законито и ефикасно обављање надзора за који су овлашћени.

Члан 4.

(Начело превентивности)

Надзор има превентивну улогу у смислу спречавања повреде закона и других прописа из надлежности ВНДСА, подстицања дисциплине у извршавању прописа и подизање нивоа безбједности ваздушне пловидбе (safety) и безбједности цивилног ваздухопловства (security).

Члан 5.

(Начело јавности)

ВНДСА ће обавијестити јавност о чињеничном стању и неправилностима утврђеним у поступку надзора када је у питању безбједност ваздушне пловидбе, безбједност цивилног ваздухопловства, заштита живота и здравља људи или теже нарушавање јавног интереса.

Члан 6.

(Начело заштите јавног интереса)

Инспектор и овлашћено лице врше надзор у сврху остваривања јавног интереса, као и интереса правних и физичких особа у складу са законом.

Члан 7.

(Начело материјалне истине)

Инспектор и овлашћено лице у поступку надзора морају утврдити стварно стање ствари и потпуно и правилно утврдити све релевантне чињенице.

Члан 8.

(Начело супсидијарности)

У вршењу надзора, на питања која нису уређена законом или овим Правилником, супсидијарно се примјењују одредбе Закона о управном поступку Босне и